

PROGRESO / KURIERO INTERNACIONA N° 385 – julio 2023 – marto 2024

REDAKTERO

Jean Martignon

1, rue Van Gogh, F-91600 Savigny sur Orge, Francia - France

e-adreso : martignon.jean@wanadoo.fr

PROGRESO / KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la yarala abono esas 10 euri.

L'ofical organo dil Uniono por la Linguo Internaciona

Progreso aparas quarfoye po yaro e redaktesas tote en Ido. L'unesma numero aparis en marto 1908

Kasistino : Marion Kasper

Adreso : Mühlhalde 1/2

88682 Salem

Germania

e-postal adreso : progreso@idolinguo.com

Telefono-numero : ++49 75 32 78 30

Banko-konto : Hagnauer Volksbank

IBAN : DE 786 909 120 000 508 99004

Swift/BIC : GENO DE 61 HAG

(exter l'eurozono) : Hagnauer Volksbank, banko-kodexo 69091200, konto : 50899004

Membri ed ofici dil Direktanta Komitato (DK) dil ULI 2020-2024

Prezidanto :

Gael Richard (Francia)

Sekretario :

Hans Stuifbergen (Nederlando)

Vice-sekretario :

Robert Pontnau (Francia)

Linguala Sekretario :

vakanta

Kasistino :

Marion Kasper (Germania)

Membri : Donald Gasper (Chinia), Jean Martignon (Francia), Loïc Landais (Francia).

Honoro-membri : Heidi Neussner (Germania), Robert Carnaghan (Britania).

VORTO DAL REDAKTERO

La lekteri povas konstatar ke malgre mea deziro publikigar akurate PROGRESO, ne eventis tale e me mustis cesar publikigar ol dum preske un yaro. Ico ne debesas ad ociereso mea-latere, ma unesme pro sanesala problemi pro mala konsequantaji di kovido* me ne standis bone e mustis irar ad hospitalo ube operaco esis necesa. Ma ico ne esabus suficanta, nam malgre mea maladeso, me povabus laborar por PROGRESO e nia komuna linguo. Regretinde, mea anciena komputatoro cesis subite funcionar e me mustis komprar nov aparato, ma la vendisto ne esis apta funcionigar tote korekte ca nova laborilo e me ne povis bone imprimar PROGRESO, nam plura artikli destruktis e desaparitis, pluse, me ne plus povis sendar la interretal numero di PROGRESO ad irgu, nam pro misterioza motivi, la sendo esis blokusita. E venis la tempo kande me esis serioze malada e mustis irar ad hospitalo por interveno kirurgical. Pos ekirir la flego me esis tre febla e magra, me aspektis quale eskapinto o transvivanto de koncentreyo. Fortunoze, me havis bon apetito e fine me risaneskis, ma nur pokope e la problemo pri mea komputatoro pluduris. Pos cerebrago me serchis informatikisto profesional che la interreto e, fine, ye la 30ma di decembro, il sucesis parte riordinar mea aparato. Konseque, plu tarde, me povis imprimar itere kelka pagini qui esabis fushita lor la transmisio dil kontenajo dil anciena komputatoro e me povis imprimigar PROGRESO. Ico esis vera koshmaro e me pregas la cielo por ke ulo tala ne plus eventos. Ma me konsideras sucioze la futuro, nam la kompanio qua jeras mea imoblaro entraprezas importanta labori interne dil apartamenti qui povas havas efekto destruktura por la mobli e precipue por la televizionili e la komputatori.

La jus pasinta yaro anke ne esis tre felica por la Idistaro. Ulte la morto di s-ro Neussner di qua me publikigis la nekrologo en la antea numero di PROGRESO, on saveskis ke nia samideano Dieter Schmidtchen transpasis subite en Berlin, lor la expozo « Expolingua ». Il esis ne tre olda persono (il evis 72 yari), tre afabla e simpatiinda homo, laborema ed aktiva membro di nia movimento. Ma ico ne ja esis suficanta, nam ni recevis kun tardeso la informo ke anke nia Suediana samideano Kerstin Akerlund transmondskis dum novembro 2023 en sua hemurbo Lulea. El evis 95 yari ed olim el esabis importanta membro di nia komunitato. Ico esis vere severa frapi plagizante l'Idistaro dum la yari 2023. Ni povas nur esperar ke la yaro 2024 esos plu quieta e ke la zeloza 'travalio' da kelka tre laborema samideani fruktifos ed adportos nova ero di prospero e developado por nia Linguo Internaciona.

Sincere via JM :-:- :-

INFORMO PRILINGUA

Nia pasinta samideano Andreas Juste, quankam tre fervorozo L.I-ano, anke interesesis pri Interlingua. Me imitas lu, e, multarelate, me havas opinionis simila a le lua pri la linguo. Lu uzis nerare la sufijo – mente, quan il adjuntis – quale Interlingua – por adverbigar adjektivo. Dum longa tempo, me opinionis ke ico esis absurda fantazio, til la tempo kande me pronuncis frazo en Interlinguo kun ca sufijo e me konstatis ke ico adjuntis tre bela sonoreso e

muzikaleso a la linguo quale por la romanida lingui dil Sudo (Hispana, Italiana). Me do rezolvis adoptar tempope ca sufixo en mea uzado personal e quale por la adjektivi kelkafoye me supresas la dezinenco –a kande ico ne produktas problemo pri la pronunco, e.g. klarmente apud klarmente. Anke Interlingua uzas (quale mea linguo matral) la formo : va + infinitivo por indikar quika o balda futuro. Ico ne existas til nun en la L.I. di la Delegaciono, do quale s-ro Juste, me rezolvis adoptar ol kande ico povas esar utila.

Pluse, same kam s-ro Juste me opinionas ke la sufixo –isim povas kelkafoye uzesar por insistar pri la intenseso dil adjektivi, exemple : « Me vidas belisima floro », konkurencante « Me vidas belega floro ». Ma ico nur por adjektivi e ne por substantivi. Anke por trovar eventuale alternativa vorti (sinonimi) me prontos eventualmente vorti di Interlingua, ma rarmente e kun prudenteso.

En pasinta numero di K.I. me propozis uzar la nomo di la lando plus la precizigo –landano por indikar habitanti di ula lando qui ne apartenas a lua originala gento e ne volas (o ne povas) asimilesar. Tale on povas havar Francialandano por yuna Mohamedano qua naskis en Francia ed havas la nacionaleso di la lando, ma ne konsideras esar Franco. Simile por Afrikano en Germania ube yuna Turko od Afrikano esas Germanialandano. Simile en Anglia ube Pakistaniano havante oficale la nacionaleso Britanian esas Anglialandano (o Britanialandano) ec. Tale « sufixo » povos evitar problemi prilingua.

Kompreneble, me propozas ico al imito dal Interlinguisti, ma nule intencas bataliar por impozar lo. Se la L.I.-ani adoptos co, lore lia uzado sancionos ica formi. Se no, olci duos esar mea personala ‘idiolekto’.

LISTO DE UTILA VORTI

la formo : etnio, ma ol esas deskonsilinda pro ke ol enduktas nenecese neregulozeso quoniam ni havas la vorti supre aludita. Do, la formo : etno esas preferinda e plu reguloza.

euro : [Ekon.] Pekunial unajo dil Uniono Europana () € : la abonpreco di Progreso kustas 10 euri.

faxar (tr.) Sendar texto od altra dokumento per sistemo elektronikal uzanta telefon-lineo : faxez a me la raporto [A to fax | F faxer | G faxen | H enviar por fax | It. Faxare | R faks]. faxilo. Aparato uzata por faxar ulo.

festivalo : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).

flashar (ntr.) Emisar forta instantala lumo-radii [A. F. H. I.]

fonemo [Ling.] La maxim mikra fonologial unajo [A. F. G. H. I. R.]

fonologio [Ling.] Fakto di la linguistiko qua studias la fonemi, t.e. la foni di ula linguo qui esas kapabla transmisar distingi di la signifiki [A. F. G. H. I. R.]

‘fotono’ : Partikulo ek maso e kargajo nula, olqua esas asociata a radiado lumoza od elektromagnetala.

‘gaela’ : La Gaeli esis Kelta po,acetabulo’ : Surfaco artikal dil iliaka osto. Vorto trovebla en la DEFIRS lingui.

achento : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazo-melodio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Linguala Komitato dil ULI)

‘adenomo’ : adenomo esas nenociva tumoro povante afektar glando o mukozo.

‘afordar’ : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).

‘ambiente’ : la naturala medio cirkondanta onu.

‘analfabeto’ : persono qua savas nek lektar nek skribar (DFIS).

‘apropo’ : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipue la Franca e la Germana.

‘arpento’ : arpento esas mezurunajo en diversa landi valoranta de 34 til 51 ari.

‘autostrado’ : automobilal voyo kontenanta du chosei havanta unika direciono e konceptita por trafiko rapida e grandaquant. (vorto venanta de la Italiana e sat bone komprenata internacione).

« bungalow » : Vorto de Indiana origino trovebla en omna DEFIRS-lingui ed, ecepte la Rusa, kun la sama ortografio. Ol signifikas domo havanta nur un etajo e vizanta habitesar nur da un familio.

‘cervezo’ : antiqua biro.

‘detektar’ : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido

‘diglosio’ : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idiomon e la parolata dialekti.

‘diskoteko’ : nokto-klubo (E.F.)

diskriminacar : traktar ulu od homala grupo neyuste. (vorto nun oficaligita)

‘dolabro’ : Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto venanta de la Latina : dolabra.(France, Angle e Germane : doloire).

‘domotiko’ : totajo dil moderna tekniki e di informatiko posibligante kontrolar la sistemi di la domo e vizas solvar la problemi e sekurigar la komforto dil konstrukturi ed hemi. (Italiana, Hispana, Franca). En la Angla la vorto esas : « home automation ».

‘«dorftrotteln»’ : Germana vorto signifikanta : neinteligenta vilajano.

‘drono’ : mikra aervehilo senpilotista.

ekosistemo [Ekol.] Sencese interrelatanta ensemblo de ‘biocenozo’ e biotopo [A. ecosystem I F écosystème I G Ökosystem I Hl ecosistema I R ekosistemya].

eskalatoro : Mashinala eskalero ek movanta gradi, por transportar personi adsupe ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipue en granda butiki, aeroportui, subtera fervoyala stacioni, edc [AF escalator I H escalera mecanica, escalera automatica I R escalator].

etno : popolo, gento (veninta de la Greka ethnos). En Ido, ni havas la vorti etnologio ed etnografio. La Linguala Komitato adoptis pulo parolanta Kelta linguo.

‘gaga’ : senila ed/od imbecila.

gentrifiko* : Od aristokratigo. Existas kande en chefurbo od importanta urbo, la lokala borgezaro kompras chipe domi ed apartamenti en povra kvartero e pose aranjas oli komfortoze e mem luxoze segun propra gusto e pokope ekpulsas de ta loko la proletarii.

«ghee» : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.

“globetrotter” : aventurema voyajanto qua trairas la mondo. (Angla vorto)

‘gombo’ : (Abelmoschus esculentus) anke nomizita “okra” esas legumo e kondimento. Ol manjesas en India, nord-Afrika, Proxim-Oriento e sud-Usa.

‘ideogramo’ : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.

‘idiolekto’ : Maniero partikulara parolar propra a un persono.

‘infrastrukturo’ : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstitucas la materiala fundamento dil socio.

‘interludo’ : Inter du spektakli, che teatrejo o cinemo, od inter du emisi che-televizione, kurtatempe duranta komedieti ed/od amuzivi. (E.F.I.)

‘«jaggery»’ : «jaggery» qua anke skribesas «jaggeree» esas nerafinita sukro preparita per varmigar palmo-siropo. Ol uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).

judao* : Nomo atribuata al gento dil Hebrei por ne konfundar li kun la japoniana kombat-arto.

‘judo’ : Kombat-arto de Japoniana origino.

‘kalceo’ : sinonimo di shuo. (vorto de latina origino)

‘kataristo’ : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma yarcento per kruc-milito durinta dum preske kinadek yari.

‘kindo’ : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume)

‘klaxono’ : sonora avertilo dil vehili.

‘knemido’ : Luxoza pedovesto militistal quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.

‘kobrao’ : venenoza serpento di tropikala regiono.

‘konfinamento’ : por ekiro-restriktio o quaranteno.

‘logotipo’ : Grupo de literi o de signi uzata kom emblemo di societo od fabriko-marko komercial. (vorto internaciona sub la formo logo, ma logo ja existas en la L.I. por navala utensilo). En la Franca existas la vorto « logotype » rare uzata, ma havanta la sama senco kam « logo » . Me do selektis ol por idigar olu ed evitar konfundo. Ica vorto existas anke sub ica formo en la Hispana.

‘lontana’ : altra vorto por : fora.

‘lukumo’ : orientala dolcajo.

‘okurar’ : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».

‘»mandala»’ : Tibetana pikturo qua montras cirklo en quadrato kun tre diversa aspekti e kolori. Ol esas supozata esar suportilo por atingar la spiritala veko.

‘manikeismo’ : La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulu sennuance kom tote bona o tote mala.

‘mansio’ : sinonimo di domo (latina vorto)

‘megapolo’ : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idiomi)

‘metroo’ : Lor la Ido-renkontri di 2014 en Paris, la Idisti volis uzar ica vorto por la subtera treno. E nur ica vorto pro ke li judikis ke « subtera treno » esas tro longa. Konseque, me rezolvis adopter ol.

‘mujiko’ : basaklasa rurano en carala Rusia.

‘neolitiko’ : Lasta periodo dil prehistorio.

‘NIFO’ : Ne identigita fluganta objekto, nomata anke fluganta diski od en kelka lingui : fluganta subtasi. On supozas ke li vehigas exterterani en lia internajo.

‘onomancio’ : Kapableso predicar per la literi di persono-nomo, lua futuro.

‘optimizar’ : Ita vorto existas en la Angla, Franca e Germana patuazi. On povas vicee uzar sen steleto la vorto maximbonigar.

‘paleolitiko’ : Periodo di la antiqua stonepoko komencinte aproxim du milion yari ante nun e durinta til la debuto dil agrokultivo.

‘pan’ : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, complete.

‘pandemio’ : epidemio qua extensesas a la tota mondo.

‘patuazo’ : nacionala, naturala, o matralla linguo. Interlinguo ne povas esar patuazo. Venas de la Latina patriensis qua signifika : patralla (matralla) linguo.

‘piktogramo’ : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.

‘pucho’ : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.

‘radiofono’ : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitar la posibla konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.

‘resursi’ : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablesi e la interna richaji di persono od organizuro.

‘rocketo’ : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro. Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.

‘samurayo’ : Gardisto. Nomo dil membri dil anciena militistal klaso en Japonia.

‘senso’ : Instrumento qua konvertas mezuri a fizikala quantesi. Vorto trovebla en omna DEFIRS-lingui, ecepte la Franca (Angla, Germana, Hispana, Italiana, Rusa).

‘sinkronaleso’ : Misterioza koincidi neexplikebla rationale o per ja existanta cienco o savo.

‘shako’ : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma yarcento.

‘shamanismo’ : Praktiko di qua la skopo esas mediaco inter la mondo di la homi e la spiriti dil naturo.

‘smartfono’ : Moderna poshtelefono anke surnomizita « telefonilo inteligenta » en plura lingui. Omna DEFIRS-lingui konocas ita vorto venanta de la Angla „smartphone“.

‘soyao’ : Planto di qua la grano esas fabo oleoza. Ol esas veninta de la varma regioni di Extrema-Oriento. Ma la plu multa Idisti preferas la formo : soyo.

‘sponsoro’ : meceno.

‘termoluminecenco’ : kaloral lumifado.

‘TM-efekto’ : Sentimento di antipatio quan on havas nekoncianta e nevole kontre lando e lua resortisanti, quankam li esas senkulpa, pro la mala agi da un de lua civitani kontre onu.

‘toponimo’ : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

‘tornado’ : vortica ventego.

‘totalitera’ : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

‘trajekto’ : surirenda voyo por irar de loko ad altra loko. Ed anke la ago surirar ica voyo por efektigar onua voyajo. (vorto trovebla en la Hispana, Angla, Franca)

‘yo’ : popul-vorto signifikanta : saluto. Ol esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.

‘xenofobio’ : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

‘jame’ : nulatempe

kalceo : shuo

‘lontana’ : fora

mansio : domo

‘sovente’ : ofte

‘travalio’ : laboro

‘ye bon merkato’ : chipa

‘donar la bonveno ad’ : aceptar

GRAMATIKALA VORTI

‘ergo’ : do, konseque.

‘itaque’ : pro to, pro ico, camotive.

‘nihilominus’ : malgre to, malgre omno.

‘quoniam’ : pro ke.

‘utinam’ : utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morge

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

arobase : arobo (informatiko)

«convivial» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifikas : gastamika.

«compromis» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, miskomprenesas da la plu multa Idisti. Ol ne devas konfundesar kun la Idala vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.

« drone » : senhoma vehilo komandata deextere.

hashtag : dieza vorto (informatiko)

«to optimize (E), optimiser (F), optimieren (G)» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna Idisti per la vorto : maximbonigar.

site (archéologique) : loko (arkeological).

«sociétal» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dictionarii, nule relatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : prisocia. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «lco esas prisocia fenomeno».

totalitaire : totalitera (uzata da S.Quarfood en 1938). Ma on povas anke uzar : totalitara.lca listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future. Me ne volas diskutar abstrakte, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar teksti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

Koncerne la nova Google-grupo «Linguo», nia Germana samideani savigas en lia revuo IDO-SALUTO ke lu ja laboras e decidis pri nova vorti. Hike esas l'adreso di ta grupo che la interreto :

<https://groups.google.com/g/linguo>

En la listo on trovas la vorti, qui aceptesis dal grupo inter la 24ma di januaro 2023 e la 6ma di marto 2023. Sube esas detali pri ca vorti :

Fonto-lingui : A = Angla, F = Franca, G = Germana, H = Hispana, I =Italiana, R = Rusa, L = Latina ed E = Esperanto

IVAIN O LA KAVALIERO KUN LEONO

[Rezumo di lo preirinta : *Che la korto di rejo Artur, kavalieri interdisputas ed ula de li komencas rakontar un de lua aventuri eventinta en stranja etoso ed akompanata da stranja e desquietiganta marveli. Quik pos ca raporto s-ro Gauvain rezolvas departar ed ipsa serchar aventuro. Il ocidas misterioza kavaliero e persequesas da iracoza turbo. Pose, il asistas l'enterigo di ca kavaliero. Tandem, il amoreskas lua vidvino. Ma elta trauras e ne volas konsolacesar. Tamen, elua servistino chanjigas pokope elua opiniono ed el sucesas venigar lua protektato. Ilu*

tante plezas a la siniorino ke mariajo rezolvesas ante la veno di rejo Artur. Lor la veno di ca suvereno granda festo eventas en la siniorio Landuc. Ma pose, Gauvain koaktesas da lua kompanuli departar e livar sua yuna spozino. Ye la fino dil unyara fristo pos lua departo grantita da lua spozino ad il, servistino venas koram la rejo e la nobeluli por denuncar lua trahizo ad elua siniorino. Ivain divenas fola e fugas en foresto. Kompatema mulieri okupas su pri il. Ilu balde risaneskas e pruvus lua militistala valoro. Pose, il departas de ta loko e salvas leono atakata da giganta serpento. Ivain retroiras a sua hemo, ma il havas ibe mala surprizo e trovas enkarcerigita servistino qua olim tre helpis lu. Il rezolvas salvar elu, ma antee il mustas pasar nokto en stranja kastelo ube il impozas a su neposibla tasko. E, yen venas subite hororinda giganto. Ivain sucesas ocidar ilu ma mustas quik departar.]

Il u livas li lore sen pluse restar. Il ne volis aceptar ulu por akompanesar : ilu departis sola. Apene livir li, il hastigas sua kavalo e retroiras rapidege vers la kapelo. La voyo esis direta ed en bona stando, ed il savis ne deviacar de ol. Ma ante ke il povabis arivar a la kapelo, on ekirigis la damzelo de ol, ed on preparabis la rogo ube elu esis pozota. Vestizita per simpla kamizo, havante ligata manui, el duktesabis avan la fairo da elua akuzanti qui neyuste imputis ad el projeti quin elu nultempe havabis. Sinioro Ivain

arivas, vidas el avan la fairo adube on volas forjetar elu. Neutilesas dicar ke il kaptesis per extrema angoro ; ma il duris esar fidanta en la fundo di sua kordio ed il ne dubitas ke Deo e la yuro esos an sua latero ed helpos lu : li esas la kompani pri qui lu fidas, ed anke il ne desprizas sua leono. Ilu proximeskas rapide an la turbo dum klamar :

« Haltez, ne tormentez ca damzelo, ho desnobla homi ! Lo esas neyustajo pozar elu sur rogo od en furnazo ; icon elu ne meritis ! »

Quik, esas senordina fugado, on lasas spaco por lu. Ma, koncerne ilu, il deziras ardoroze vidar per sua okuli elta quan il ne cesas vidar en sua kordio, irgaloke el povez esar. Ilu serchas el per okuli, fine videskas el, to quo produktas tante forta shoko a sua kordio ke il mustas retenar ol, frenagar olu, quale per grand esforcio on retenas per forta brido impetuoza kavalo. *Nihilominus*, dum sospirar, ilu tardeskas por REGARDAR el, ma lua sospiri duras esar diskreta por evitar remarkigesar.

Grandega kompatio kaptas il per vidar ed audar la desfortunoza mulieri lamentar kun chagreno :

Yen quale esis lia lamenti. Sinioro Ivain qua esis meze eli, audis perfekte lia trista paroli qui nule esis falsa nek exajerita. Il vidis Lunette genupozinte, el havis nur sua kamizo sur la dorso ; ja el facis sua konfeso, demandabis pardono a Deo pro sua peki, e repentis pro ta peki. Ivain qua mantenis tante grand afeciono por elu, iris vers elu, rilevigis elu e dicis ad el :

« Mea damzelo, ube esas ti qui akuzas vu e qui persequas vu ? Quik de nun, se li ne fugas sua responsiveso, la kombato ofresos a li. »

La yunino, sen vidar ilu, nek REGARDAR lu, dicas ad il :

« Sinioro, lo esas Deo qua sendas vu por sokursar me en ta grava danjero ! Ti qui akuzas me neyuste esas hike, pronta atakar me. Se vu venabus kelke plu tarde, me balde esabus nur karbono e cindro. Vu venis por defensar me : Deo donez a vu la necesa forteso, tam vere kam

me esas senkulpa pri la krimino pro qua on akuzas me ! »

Audante ca vorti la seneshalo e lua du fratuli, qui askoltabis elu, klameskas :

« Ha, homino ! kreuro avara pri vereso e jeneroza pri mentio ! Oportas esar tote fola por fidar a tua paroli e chargar su per tante pezoza tasko. La kavaliero qua venis mortar por tu esas tre naiva, nam il esas sola e ni esas tri. Me konsilas a lu retroirar, ante ke la situaciono divenez mala por lu. »

Ivain quan co omna igas tre nepacienta, lore respondas :

(Duro sequos)

NEKROLOGO

Me havas itere trista novaji por l'ldistaro nam du plusa personi di nia movimento transpasis recente. Unesme ni saveskis pri ca informajo :

DIETER SCHMIDTCHEN

Nia Germana amiko D-ro Thomas Schmidt redaktis ca texto pri nia pasinta samlinguano. « Nia samideano Dieter Schmidtchen mortis ye la 1ma di decembro (2023) evante 72 yari. Dieter Schmidtchen esis depos la yaro 2006ma kasisto dil Germana Ido-Societo. Ankore ca-yare, il organizis la Ido-konfero en Kassel. Dieter esis tre afabla homo, qua parolis bone Ido. Il publikigis en 2019 la tradukuro di libro da Franz Alt : La voko di la Dalai Lama a la mondo asertante ke « etiko esas plu importanta kam religio ». Dieter esis tre toleranta, kalma ed afabla homo. Ni trauras profunde pro lua transmondesko. »

KERSTIN AKERLUND

Quankam el mortis plu frue kam Dieter Schmidtchen, ni saveskis elua transpaso erste vers la fino dil monato decembro 2023, per kurta mesajo da Hans Stuijbergen che « messenger » Fine, il transmisitis artiklo dil Suediana jurnalo KURIEN. Komence sat longa artiklo pri la biografio di Kerstin Akerlund esis lektebla, ma pose ol kurtigesis e me povas nur poke raportar pri el. Yen to quon on povas lektar dil aludita artiklo « Kerstin Akerlund mortis pace en la pensionerio por evoza personi Bergviken en Lulea dum la 13ma di novembro (2023), evante 95 yari, pos multa yari di maladeso ». Me lektabis antee – kande la artiklo esis intakta – ke Kerstin depos lua yuneso sufris pro nervala maladeso ed esis ofte tre depresita. Ma el sustenesis bone da sua familiani e lernis multa lingui, inter oli esis la Angla, la Germana, la Rusa, la Franca, la Hispana ed altri di qui me ne plus memoras la nomo. E, kompreneble, nia komuna L.I. di la Delegaciono. El esis aktiva membro di nia movimento e partoprenis tam ofte kam ico esis posibla la Ido-renkontri. Ni trauras pri la perdo di la lasta persono travivinta la tempo kande la Ido-movimento Suediana konocis sua ora epoko.

KONCIZA HISTORIO PRI FIGEAC (pronuncez Fijak) URBO MEZEPOKAL

Segun legendo, onu dicas ke monako iris furtar la reliquii dil Santino Foy en la urbo Agen por fondar Fidiacum (hodie Figeac). Ita audacozo esabus nomata Havriciakus, t.e. Germanala nomo. Segun plu sekura fonto historial la origino dil urbo komencas en 838, kande benediktana monaki fondas abadeyo sur la loko nuna dil kirko Saint-Sauveur (Santa-Salvero). Cirkum la monaki venas

Anciena rempari di Figeac

rurani e mestieristi ed urbo naskas. La Figeac-ani developas la komerco, exportacas la lokala produkturi e richeskas. Quik de la fino dil XIIma yarcento, la domi dil komercisti vidigas la richeso dil borgezaro. Dum la XIIIma yarcento e komence dil XIVma yarcento, Figeac esas un del maxim prosperant urbi di sud-Francia. Ca civito ornesas per multanombra kirki e la vendisti aquiras granda havaji per praktikal la internaciona komerco di la luxala produkturi. Ita borgezi konstruktigas

splendida domi segun la stilo dil arkitekturo gotika, olqui hodie konstitucas un ek la trezori di ca civito. Se la prospero di Figeac extingesas lor la centyara milito, la arkitektural stilo dil mezepokala domi permanos tra la yarcenti. Dum la XVIIma yarcento, Figeac divenas itere rich urbo. La nobeli stacigas en la dicita urbo domi sinioral havante la klasika stilo di ta epoko e la kirki obtenas luxozas dekoruri baroka. La revoluciono dormigas e povrigas la civito, lo esas tamen notinda ke ye la fino dil XVIIIma yarcento Jean-François Champollion, la dechifrero dil Egiptiana hieroglifi, naskas ibe. Ma dum la XXma yarcento ol riviveskas ed itere prosperas danke avionala firmo. Figeac, niaepoke, pluvasteskas kun moderna konstrukturi, ma ol mantenas sua mezepokal heredajo ed esas tre prizata urbo turismala.

La domo Sisteron

PROVERBI :

Plu valoras ucelo bone tenata en la manuo kam dek uceli qui flugas.

La bastono frapas la osti, ol nulatempe frapas la vicio.

KELKA AKTUALAJI DI NIA MOVEMENTO

Ido-libri e -broshuri publikigita en 2023

Venerdio 2024-01-12: Kun plezuro Gonçalo Neves anuncas ke jus aparis lua kustumala januarala blog-artiklo prizentanta la bibliografiala datumi pri omna Ido-libri e -broshuri publikigita en 2023 e kelka statistikala datumi pri la Ido-skriptado ed -editado en la recenta yari. Ol esas trovebla [hike](#).

L'adjuntita imajo montras la kovrili di omna 16 Ido-libri e broshuri aparinta en 2023. Regretinde, en la blogo ipsa, pro teknikala motivi, la imajo aparas tro mikra. Plu granda versiono dil imajo trovesas [hike](#)

"La lupanaro" enretigita

Jovdio 2024-01-04: Kun plezuro Gonçalo Neves anuncas ke lu jus enretigis yena verko:

La lupanaro, pornografiala historio pri lupanaro lor la fashismo en Italia, tradukita da Robert Pontnau del Italiana. Castelmauou, 2011: IPSA 55 p. Ol esas direte deskargebla (pezoza failo) [hike](#). On povas anke lektar o foliumar ol, sen deskargar ol [hike](#).

Ad-avane nr. 37 redaktesis e transsendesis

Saturdio 2023-12-02: *Ad-avane!*, ofical organo dil Hispan Ido-Societo, numero 37, kolorizita, 48 pagini, glacita papero, interesiva kontenajo, redaktesis e transsendesis. Indexo di Ad-avane 37 trovesas [hike](#).

Cetera informi pri nia movimento trovesas che la retsituo : www.ido.li

Misterioza popolo la « Cagot »-i (pronuncez Kagot)

Olim esis tre misterioza homi vivante en sudwest-Francia ed en nord-Hispania. On facas multa supozi pri lia enigmatal origino. Multa libri redaktesis pri ca personi, ma li duras esar enigmato.

Lia origino duras esar misterioza, nome plura tezi aludesas, departante de la Wisigoti quin Klovis vinkis en Vouillé, til la Arabi, Judai*, kataristi, lepriki ed Exterterani. La nomo « Cagot » havas necerta origino, lu povas venar de « Cangoth »: la Gota hundi. Pri li esas anke vorti quale « Gézitain », « Chrestian », « Gahet », « Capot », « Agot »...

Omna supozi ne semblas kongruar kun la fakti. Nome, la Goti esis tote normala homi, aspektante quale nord-Europani e nule inspirabus repugneso pro lia aspekto. Koncerne la Judai, li bone konocesis e nule konvertabus su al kristanismo en tala kondicioni. Anke, la mohamedani ne deziris konvertesar al kristanismo. Pri la lepriki, li existis en tota Europa depos la unesma krucmilito (fine dil XIma yarcento) ed esas tamen stranja ke nur west-sudwest-Francia e nord-Hispania esis tushita da ca fenomeno. Altra expliki posibla: li esis sive mutacanta homi aparinta en ta regioni, sive

« Paria » inter la cetera homi, la « Cagot »-i povas komparesar al Indiana « netushebli ». Li esis trovebla en diversa loki Europana dum la Mezepoko, precipue en west-Francia (Bretonia), en sudwest-Francia e nord-Hispania. La monti dil Pirenei esis refujeyo a li, ma li esis komplete izoligita e vivis en ulaspeca « ghetto »

Exterterani (yes, me savas ke me ululigas mea racionalista amiki per ta hipotezo ma me trovis interesanta informajo carelate che la interreto)

« Dum la yaro 800, lor la regno di Karolus la Granda, la habitanti dil ancien urbo Lyon, sud-Francia, surprizesis per la aparo da astoniva objekti decensante de la cielo. Li iris vers la agri ube jus pozesabis la aernavi. Ta vehili rapide esis encirkligita, esis granda silenco kande la unesma piloto ekiris la mashino. Pro ke la urbani komprenis nulo de lua nekonocata linguo, rezolvesis sen diskutar longatempe kaptar ita enti. La *piloti veninta de la cielo* nemediate klovagesis sur planki e forjetesis aden la flui Saône e Rhône.

Tale onu pensis punisar ta stranja viziteri qui 'venis adsur la Tero por domajar la rekolti per la frakas-bruiso da lia terorinda fluganta mashini'. Ita puniso supozesis despersuadar plusa cielala viziteri, qui, vidante de la cielo lia kompani dronesanta en la ondi, mantenesabus ye granda disto de la

Tero. Tamen, mezepokala kronikisti raportas, ke kelka tempo pose, aparis grandanombre en sud-Francia enti havante astonanta e distingiva traiti korpala.

Quankam, komence, li persekutesis, li pokope toleresis til vivar apud homi. Relegita ye la rango dil exkluziti, li organizis su autonome ye la marjino dil socio. La reprezentanti di ta maledikata raso nomizesis 'Chrestian'-i, 'Gezitain'-i, 'Gahet'-i, 'Agot'-i od anke 'Cagot'-i. »

La nombroza historiisti qui interesesis pri la historio di ta stranja popolo facas omni la sama deskripto pri li. Nome, li esas kalva, li ne havas orelo-lobi, li havas palmata pedi e manui, ed emanis ek li korpala varmeso tote ne-normala. Ico esas ca apartaji, sovente (ofte) relevata qui havis kom rezultajo ke onu relegis li dum longa tempo kom tribui, an la pordi dil civiti ube li konstruktis ularpeca preurbi autonoma.

Pro ke on judikis lore ke li havis repugnant aspekto, on koaktis li esar ample vestizita, kapucizita e pedvestizita. Ma, mem tale, esante sorgoze vestizita, la « cagot »-i havis kom plusa obligeso, surhavar, sutita sur lia vesti e bone videbla sur la pectoro, gambo di ganso sikigita e rede piktita. Ita signalizo memorigis da la habitantaro ke ca enti havis palmata pedi e manui !

Ita stranja enti tamen ne vivis en mizero nam li esis tre dotita pri aferi. Ancien arkivi notarial poslasis a ni inventarii pri havaji facita pos la morto di « cagot »-i. On povas

deskovrar la deskripto di tre alta vivo-nivelo. La dicita teksti, ultree, montras ke ta stranja gastis posedis kapableso judicial remarkinda kande on pensas pri la kuntexto di pasinta epoki. Esas anke notinda ke ultre laboro pri ligno, li esis anke kirurgiisti ed akushistini reputata e malgre la timi quin li inspiris on preferis flegesar da li kam dal kustumala mediki, nam la risanesko-chanci esis klare plu granda kun li.

Se la mulieri fugis la « cagot »-i, audacoza viri havis sexuala relati kun « cagot »-ini, to quo bone aceptesis da ca homatra enti, nam la filii qui tale naskis similis sempre plu multe la Terala homi. E la rezultajo esis ke dum la sucedo dil yarcenti lia situaciono pluboneskis pokope.

INSERTO E DESAPARO – Kun la plufeblesko dil segregaco, la geni dil « cagoti » extensesis a la habitantaro e multa Bearniani (Bearnia es regiono di sudwest-Francia ube esis la maxim granda nombro de li NDLT) esas hodie lia decendantanti. Dum la regno di refo Ludovikus XIV. (1643-1715) la uzado di diskriminacala vorti, kontre li, interdiktosis, to quo ne impedis diskretamaniere durigar ca kustumo. Plu tarde la vorto « Cagot » permanis por indikar : cigano, bigoto, hipokrito.

Nunepoke, quankam apartenanta a pasinta tempo, la nemulte glorioza memorajo pri la « Cagot »-i esas prezenta en Bearnia ed erste recente la Bearniani konoceskas ta epizodo di lia historio per permananta expozo che la kastelo dil Nestes en Arreau.

(Segun sintezo di plur artikli interretal)

PS – Tradiciono asertas ke la familio di Jean-François Champollion (la dechifrero dil Egiptiana hieroglifi), naskinta en Figeac, (urbo ube me pasis parto di mea yunevo) esis decendantanta di « Cagot »-i. Dum la yari 1950ma en ita urbo Figeac ipsa, richega viro celiba heredigis sua havaji a la hospitalo di ca urbo. Il esis celiba pro ke il havis palmata pedi e ne povis mariajesar. Il esis tamen tre apta persono por ganar multa pekunio. Evidente, il anke esis decendantanta di « Cagot »-i e ta origino poslasis traco a lu qui desaparitis che multa filii di ta enti pro la konstanta mesticigo eventinta kun normala Terani depos la Mezepoko. Notinda anke, ke ta stranja personi havis tre altanivela inteligenteso e granda kapablesi en la profesioni quin li darfis praktikal. Mea-opinione, li esis homsimila enti havante supera kapablesi a la cetera homi di nia planeto. Pro quo ta Exterterani tervenis ? Ico esas misterio ke mem li ipsa ne explikas. On darfas konjektar ke sur lia origino-planeto, li esis persekutata pro ideologia motivi.

BIZARA REPASTO

Caddy-Caddy, lua amiko Minouchou e la yunineto Lulu arivis per aviono en lando ube la homi ne esas plu grosa kam la mikra fingro. Li esas nani.

Uladie, per pedofrapo, Minouchou ocidis muso qua volis manjar un ek la hometi.

Lore la nani ameskis Minouchou e lua amiki. Por dankar li, li ofris a li bona repasto.

Minouchou e lua amiki trovis tablo tote pronta ube la repasto servesis. Li mustis manjar sur to quon la nani trovis kom maxim granda, t.e. sur pladi granda quale vazaro por moblaro di pupeo. Li mustis drinkar ek bareli granda quale gobleti.

On servis a li repasto por nani, t.e. tota vespo e quar mushi spisagita.

Caddy judikis ke li ne manjis multe, ma il ne dicis lo, por ne afliktar la nani.

(Segun Alain Saint-Ogan e Pierre Humble, *Caddy-Caddy*)

[illegible]

CITAJI

La unesma ek la vertui esas la devoteso al patrio.
(Napoléon)

La amo esas blinda, la amikeso klozas la okuli.
(Otto von Bismarck)

HISTORIO

RAMON MERCADER – LA FANATIKULO QUA OCIDIS TROCKI

Pro ke il esis engajita ye la servo dil stalinala komunismo, ica Hispana militanto, konvinkigita da sua matro, qua esis ipsa agente dil sovieta informo-servi, esis komisita por la asasino di opozanto timata da Stalin nome Léon Trockki. Il sucesis agar lo dum la somero di 1940.

Ramon Mercader la mortigero

La vizitero qua igas su nomizar Franck Jackson ed asertas esar jurnalisto Kanadana, ne esas nekonocato a Natalia : pro ke il esas kunkubulo di un ek la sekretariino di Trockki, ilu ja aceptesis deko de foyi dal exilita Ruso. Itadie, il volas prizentar a lu artiklo quan il redaktis pri lu. Il havas nepermeebla mantelo sur brakio. « Semblas ke va balde plugar », il dicas por justifikar su. Trockki donas la bonveno al vizitero en sua oficeyo. Sidanta an sua skribo-tablo, ilu lekteskas, dum ke Jackson plasizas su dop il, fingante lektar super ilua shultro. Dum la tempo di un sekundo-fraciono, lu ekirigas sua pikono e frapas violente sua hosto. La viktimo ululas pro doloro, alarmante sua du personala gardisti qui precipitas su al atakanto.

Trockki, evante 60 yari, krulas. Il mortos dum la sequanta dio, en hospitalo. Franck Jackson efektigis sua tasko asignita ad il dal NKVD, informo-servo dil Komunista Partiso Sovietal : supresar Léon Trockki, importanta persono dil Rusa revoluciono di 1917, diveninta la precipua opozanto a Stalin, di qua il denuncas la diktatoreso e qua ekpulsigis lu de Soviet Uniono en

Mardie 20ma di agosto 1940, en la quartero di Coyoacan, en Mexiko. Esas 17 kloki e la suno incendias l'atmosfero. Ye la numero 19 dil Avenida Viena, yuna viro eleganta, arivinta per automobilo konduktata da sua matro, prizentas su an la kurasizita pordo dil domo cirkondata per alta muri ube habitas Lev Davidovich Bronstein, bolshevista revolucionero, qua esas plu konocata per la nomo Léon Trockki. Natalia Sedova, duesma spozino dil domomastro enirigas ilu.

1929. En Moskva, « la patreto dil populi » e lua maxim importanta kunlaboranto, Beria, joyegas. De quar yari li imperabis du agenti, Nahum Eltingon e Pavel Sudoplatov, nihiligar Trockki. Pos la falio da kombato-grupo qua mitraliopafis vane ilua domo dum mayo 1940, Eltingon kontaktas ula Ramon Mercader, komunista militanto ed Hispana statano, quan il rekrutis kelke plu frue.

TROCKI, KONSIDERATA KOM ENEMIKO DAL REPUBLIKO HISPANA

Il naskis en Barcelona dum la 7ma di februaro 1913. Mercader pasis la plu granda parto di sua infanteso e puereso en Francia kun sua matro, Maria Caridad, bela aristokratino Hispana de Kuban origino diveninta fervoroza stalinistino ed agente ye la servo dil NKVD. Li habitas precipue en Dax, urbo dil Franca departemento Landes. Lo esas en ta loko segun la Kubana skriptisto Leonardo Padura, ke ca futura ocidero « experiencis sentar sur la pelo la vangofrapo poslasita dal glaciiganta regardo, plena de desestimo, dal yuna borgezi dil aludita urbeto ».

Kun sua filii, Maria partoprenas aktive la intercivitana milito Hispana quik de 1936 (elua senjora filiulo renkontos la morto che la kombato itaepoke), utiligante sua kapableso kom elita pafistino por ocidar duadeko de Trockisti sur la teritorio Hispana. En Katalunia, elua filiulo Ramon, kulturozo, parolante fluantamente la Angla e la Franca e prizante cirkondesar da jolia junino, divenas la chefo dil komunista Junaro. Taepoke, en Hispania, la komunisti odiegas Trockisti ed anarkiisti, konsiderata kom enemiki di la klaso laboristal e di la Hispana Republiko. Fanatike konvinkita da sua matro qua deklaras – « Me donacos lo maxim importanta di mea vivo al kamarado Stalin, nome mea filiulo Ramon » - il eniras la grupo direktata da Nahum Etingon, ilqua havas la pseudonimo Leonid Kotov, oficiro dil NKVD...ed amoranto di Maria. Yen ke il esas nun spionanto pagata da Stalin.

Lua aktiveso esas nekonocata til la renkontro « hazarde », en la realeso organizita da Rusa agenti en Paris, dum junio 1939, kun la Usanino Sylvia Ageloff, yuna helpantino social en New York e trockista militantino. Mercader seduktas el por la unika skopo proximeskar a Trocki sen suspektas kande l'amba amoranti iros a Mexiko. Tamen,

Léon Trocki la viktimo

Sylvia, engajita kom sekretariino dal Rusa exilito (Trocki), avertas il kontre Jackson altranome Mercader, enirinta Mexikia per falsa pasporto. La spionanto desintrikas su sola por ganar la simpatio dil gardisti di la fortifikita « villa » di Trocki. E pokope, il sucesas proximeskar a sua skopoplako, til la fatala pikonofrapo.

KONDAMNITA YE DUADEK YARI ENKARCERIGO

Por explikar sua ago al polico Mexikiana qua arestas lu quik pose, Ramon Mercader asertas ke pos

seduktesir dal tezi di Trocki, ilita astonegis lu per demandar a lu efektigar desnobla komisiono, nome irar a Soviet Uniono por facar fushado-agi, e se lo esus posibla, asasinar Stalin. « Il trahizis la unika lando ube la revoluciono triumfabis », tale lu deklaris a jurnalistino Mexikiana kurtatampe ante lua proceso.

Ramon Mercader kondamnesas ye duadek yari enkarcerigo, pro ke il refuzis responder la questiononi ed agnoskar sua ligili kun la NKVD e mem savigar sua vera nomo, qua deskovresos erste pos dek yari di sua sejorno enkarcere. Il spozigas

yunino nomata Roquelia e liberigesas dum mayo 1960. Lore il vehas quik a Moskva ube il ordenizesas per la ordeno di Lenin, profitas apartamento, pensiono de 400 rubli e vakanco-« dacha » (ulaspeca « villa » Rusa NDLT). Ma il ne adaptesas al vivo-maniero sovietal. Pos multa desfacilaji, il tandem obtenos la permiso departar por Kuba en la skopo rajuntar sua spozino e sua filii, qui ja esas ibe depos kelka monati. Il mortos en La Havana pro osto-kancero dum la 18ma di oktobro 1978, evanta 65 yari. Lua korpala restaji retrovenis a Moskva ube il konsideresis kom heroulo di Soviet Uniono.

(Segun artiklo da Victor Cascales publikigita en la revuo Les Veillées des Chaumières)

Ka spacala Chernobil ?

Raporto di olim dal Komitato pri la aeroliti dil Rusa Akademio pri Cienci (ne kontredicata depos ta tempo), qua sendesis al ciencisti di la tota mondo, konkluzis ke mem nunatampe onu ne povas explikar l'ekologia perturbi qui eventas depos 1908 sur la loko dil Tunguska en Siberia. Ica loko esis probable frapita da aerolito od altra spacala ne-identigita objekto. Dum la 30ma di junio

Loko ube eventis la kataklismo

dil Tunguska. Dum la dii qui preiris la falo, la atesti raportas la folesko dil rurani qui konstatis ke la nokto desaparís pokope per divenar sempre plu klara. La nubi aquiris astonanta kolori quaze lumo veninta de altra loko, proximeskus. To esis cetere la realeso. Dum la nokto dil 30ma di junio til la 1ma di julio,

1908, la habitanti dil Siberiana « taiga » vidis giganta globo faira trairar la cielo, e, pose, aplastesar sur la sulo dum difuzar grandega flami e fumura nubi qui extensesis a plu kam 1000 kilometri. Plu kam cent yari plu tarde, malgre la esforto dal ciencisti, onu ankore ne savas vere to quo eventis, to quo venis frapar la tero sur la loko

eventis terorigiva dazlo, e pose, timenda tempesto magnetala duos dum multa jorni e nokti. Onu savas nun ke to quon la Siberiani spektis es fenomeno simila ad olti qui observesis duimo de yarcento pose lor la nukleala probi ye granda altitudo. Ito quo bombardis la Tero esis gigantega, ol abatis omna arbori sur disto de 30 kilometri per la suflo e kalcinis oli per la emisata kaloro sur dek kilometri. Onu parolas pri aerolito ed asteroido. Ma onu ne trovas suficante granda kratero o fragmenti por savar precize l'exakta naturo di la faira globo qua frapis la Tunguska. La maxim extravaganta hipotezi esas posibla e kelki de li supozigas kosmospacala katastrofo di NIFO (Ne-Identigita Fluganta Objekto) kun nukleara propulsado ye gigantega dimensiono segun la stilo dil spaconavi di la steli-milito. Omnakaze la fakto certa esas ke la konsequantaji di la frapo pensigas pri Chernobil.

La arbori qui stacis en la koncernata areo, stranjamaniere kreskis plu rapide. Savesas ke la herbi mutacis e ke la mutaci anke konstatesis che animali e homi. Carelate, onu mem parolas pri loko ube la mutacanti observesis sekrete dum plura yardeki dal ciencisti di Soviet Uniono. Onu savas reale nur ke la decendantaj dil testi di la Tunguska-katastrofo subisis inversigo dil faktoro « rhesus » ed altra genala mutaci. Hodie, la areo atingita esas tandem apertata ad omna exterlandana esploranti ciencal, ma duminstante, nulu esis apta trovar kontentiganta expliki pri ca terorinda katastrofo dil yarcento XXma nek esis kapabla dicar to quo esis vere la fonto dil « Tunguska »-renkontro.

(Segun artiklo interretal)

Deskripto pri Karolus la Granda – Imperiestro Karolus la Granda esis altastatura, havis tre ronda kapo, granda e brilanta okuli. Lua nazo esis kelkete longa e lua kolo sat kurta. Kande il divenabis olda, bela hari blanka cirkondis sua kapo. Il inspiris respekto ad omni ; ma lua vizajo esis ridetanta, lua voco, klara, e dolca. Il vestizesis simple. Il surhavis ampla tuniko lana kun bordumo silka. La tuniko presesis per espado-zono, de qua pendis espado. Il havis pantalone presata an la gambi per kolorizita bendeti ; an la pedi il vestizesis per boteti. Vintre, il pozis sur sua shultri granda mantelo, o furajo, kelkafoye simpla mutono-feli. Il havis bon apetito, ma il esis sobra ; rare, il buvis vino plu kam trifoye lor repasto.

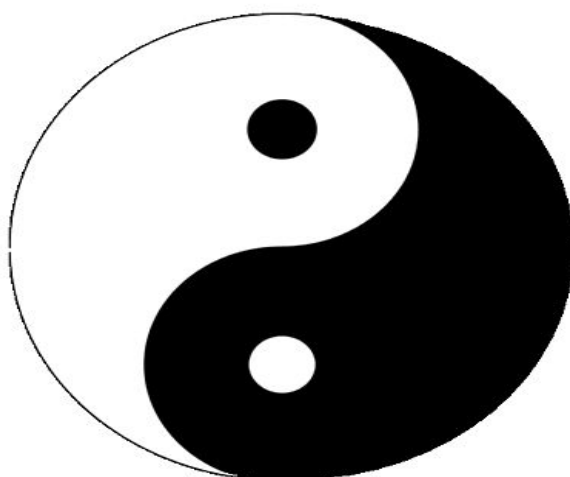
Il inspiris respekto ad omni ; ma lua vizajo esis ridetanta, lua voco, klara, e dolca. Il vestizesis simple. Il surhavis ampla tuniko lana kun bordumo silka. La tuniko presesis per espado-zono, de qua pendis espado. Il havis pantalone presata an la gambi per kolorizita bendeti ; an la pedi il vestizesis per boteti. Vintre, il pozis sur sua shultri granda mantelo, o furajo, kelkafoye simpla mutono-feli. Il havis bon apetito, ma il esis sobra ; rare, il buvis vino plu kam trifoye lor repasto.

(Segun monako di Sankt-Gall)

TAO-TE-KING

Sequo triadeketriesma

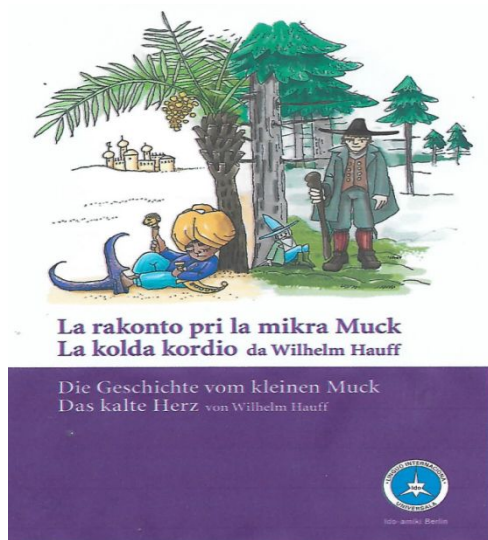
LXXII

Se la gehomi ne timas lo horrorinda,
 lore eventas la granda pavoro.
 Ne igas streta lia habiteyo,
 nek tedanta lia vivo.
 Nome, nur esas pro la fakto ne vivar strete
 ke lia vivo ne esas tedanta.

Konseque, la Sajulo
 konocas su lu ipsa, ma ne volas montrar su.
 Lu amas su ipsa, ma ne deziras por su la famo.
 Lu refuzas ico ed acceptas ito. (Duro sequos)

UNESMA IDO-VERKO EN 2024

Sioro Vento e Siorino Pluvo

Rezumo di lo preirinta : Povra muelisto di qua la spozino esas malada e qua dronesas en mizero advokas sioro Vento. Ilta venas ed askoltas bonvolante la rurano. Pose sequas

siorino Pluvo qua esas same bonvolanta. Ma balde la sinioro dil vilajo prenas omna sparaji de la muelisto. La muelisto obtenas magiala barelo de sioro Vento. Ma la sinioro dil vilajo audas parolar pri ol e fine prenas ol. Kom puniso pro lua febleso la muelisto esas frapegata da malfacanta spirito. Ma, pose, il sucesas vendar la kontenuyo dil mala spirito a sinioro barono e ganas multa pekunio. Regretinde, pos nelonga tempo, feudala milito eruptas. Cafoye la muelisto iras adche siorino Pluvo.

Ligna marioneto, longa ye kelka centimetri, ekiris la kuliso, e faceskis gesti tante expresiva, ke Pierrot rikonocis quik la unesma ceno dil komedio di qua lu havis la paroli avan l'okuli. Il iris dop la tablo e lektis laute la rolo dil mikra aktoro. Altra persono eniris balde, e Pierrot, chanjante la tono, lektis lua rolo. Il recitis tale la tota komedio unesma qua nomizesis: La Aventuri dil feulo Merlin. Lor la lasta ceno, la mikra aktori ligna salutis la publiko; la kurteno-telo falis, e la kupra buxo klozesis bruske.

.-Ho mea patro, dicis Pierrot, frapez ankorefoye sur la marveloza buxo; ni vidos probable la duesma komedio, qua titulizesas: l'Amoro di kavaliero Jasmin e di princino Hegrozo.

Jean-Pierre prenis la vergo e frapis sur la buxo. La teatrejo apertesis itere, ed on vidis ya aparar la bela Hegrozo kun sua rozea robo. Pierrot recitis la roli dum adoptar milda voco kande parolis la princino e grava voco kande suafoye parolis la kavaliero. Pos la duesma komedio, la buxo klozesis; ma Jean-Pierre frapis ankore per la vergo, ed on vidis la triesma komedio, qua titulizesis: la Donaci dal feino Mushogambo. La muelisto e lua spozino ne dormis til noktomezo por spektar la dek-e-du komedii, e Pierrot recitis tanta jolia diskursi, ke lua voco esis kelke rauka.

-Ca komedii esas tre amuziva, dicis Jean-Pierre: ma ca teatrejo esas nur ludilo, e me ne intelektas quale ol povus igar Pierrot richa.

-Koncerne me, me intelektas lo bone, dicis Claudine. Omni volos vidar nia marveloza spektaklo. Pierrot iros al kasteli vicina, kun la kupra buxo, la vergo e la libro di qua la tranchuro esas orizita. Il distraktos la filii dil siniori, onu manjigos dolcaji da il, il recevos donaci, e qua povas savar? Forsan, uladie, il spozigos ula princino Hegrozo quale kavaliero Jasmin.

-Ta idei esas revaji, susuris Jean-Pierre dum dormeskar.

VIII

Dum la morga dio, quik del auroro, Claudine pozis sua kofio sur sua kapo, ed ekiris la farmodomo por irar informar sua vicinino, la lakto-vendistino. El fantaziis tante bone, lor sua diskurso, pri siorino Pluvo, la groto dil Westo e pri la nimfi kun la feulo Merlin e princino Hegrozo, ke la vicinino kredis ke el esas fola. Tamen la dicita lakto-vendistino, dum adportar sua kremo e sua butro al kastelo, ne evitis raportar ca aventuro, quale el povis al koquisto. La koquisto parolis pri to al chambristulo, qua iris renkontre a Sinioro barono. Jean-Pierre balde vidis arivar sua sinioro a la farmodomo.

-Amiko mea, dicis la barono, me jus renkontris, en bosko, siorino Pluvo,

qua esas amikino di mea spozino. El parolis a me pri kupra buxo en qua esas teatrejo di marioneti, ed el konsilis a me komprar ol de tu por amuzar mea filii. .

Ita marveloza buxo ne apartenas a me, respondis la muelisto. Ol donesis a mea filiulo Pierrot.

-Nu, lore me kompros ol de Pierrot. Pro quo vu bezonas teatrejo ? ico validesas por richa personi quale ni. Ka vi intencas disipar via tempo por spektar marioneti, vice laborar ? Cento de skudi plu valoras por Pierrot kam omna pupei dil mondo.

-Me anke opinionus tale, Jean-Pierre respondis ; ma mea spozino tro reprimandis me pro vendir a vu la mikra barelo arjenta. Me agos nulo sen konsultar elu.

Claudine retrovenis, e la sinioro ofris ad el unesme cent skudi po la magiala teatrejo, e pose mil pundi,

e fine duamil pundi ; ma la muelistino volis askoltar nulo. Sinioro barono tote iraceskis, per dicar ke on refuzis sua ofri pro la plezuro chagrenigar ilu, ed il trovus ula maniero por venjar su. Lore la mikra Pierrot proximeskis dum deprenar sua boneto, ed il salutis la barono :

-Sinioro, ilu dicis, la marveloza teatrejo apartenas a me. Se vu permisas lo, e se siniorino baronino acceptas donar a me la bonveno en sua hemo, me portos mea teatrejo a la kastelo e me pleigos mea aktori avan vua filii tam ofte kam vu demandos co a me.

-Bonege ! la sinioro dicis. Tu esas jentila yunulo. Adportez tua spektakleyo hodie vespere pos la dineo, e me rekompensos tu pro tua esforco.

(Duro sequos)

NIA POEZIALA ANGULO

LA KLOSHETO

Klosheti de arjento dil kuvento

Proxim hike ; voco di lontana

Puerineso esas en ta tinklo,

Qua dolce me rajuntas lor la kloki

Seren o sucioza di la jorno.

Lo esas maxim bona lor matino
Sur muta stradi, sub cielo muta :
Me ridivenas lore puerino,
Me hav an dorso tresi, magra gambi
Di kaprineto, e ridant okuli
Plena de gay aprilo, e me iras
Ad Meso kun la lora mea matro,
Sur voyi qui ankore en la sonjo
Di prim auroro, quaz' abandonite
En ul silenco quan nur ruptas l'eko
Di ta klosheto. Pro quo, Mamma mea,
Sucedis jorno, ve, pos ta matino ?

Rezumo di lo preirinta:.. *Pos ke lua fratulo Ménelaos vundesis, rejo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a milito balde komenconta. Lor la kombati Zevs intervenas favore*

al Troiani. La rezultajo esas necerta. La reĵo dil Dei esas tre deskontenta pro eventuala revolto da Hèrè ed Athènè ed intencas reaktar severe. Il donas avantajo al Troiani. Pose la Akhaiani debatas pri la rezultanta situaciono e li fine rezolvas irar adche la heroulo Akhillevs. Ca granda militisto donas kordiale la bonveno a li en sua hemo e li negocias tre oportuna kondicioni por ilu en la skopo instigar il itere partoprenar la kombati favore al Akhaiani. Ma la heroulo esas tre nedeziroma askoltar la propozici facita ad il. Ito produktas granda aflikteso che lua samgentani. Olda militisto pregas Akhillevs rikonciliesar kun lua kompanuli. Ma ilta refuzas. La Akhaiani esas senesperigita e fine deliberas kun la saĵulo Nestor.

Ma yen ke lu levis ante me e ke ilu renkontris me. E me sendis lu por advokar ti di qui tu citas la nomo. Ni irez ! ni trovos li avant la pordi, meze la gardisti ; nam lo esas ibe ke me imperis ke li kunvenez.

E la kavalriano Gereniana Nestôr respondis a lu :

-Nulu ek la Argiani iraceskos kontre il e nulu rezistos a lua exhorti ed a lua imperi.

Tale parolinte, il kovris su la pektoro per tuniko, atachis bela sandali a sua robusta pedi, agraĝis mantelo facita ek duopla lanajo purpurea, sizis forta lanco havante pinto bronza ed avancis vers la navi dil kurasizita Akhaiani. E la kavalriano Gereniana Nestôr parolante laute, vekigis Odissevs egalesante Zevs pri la prudenteso ; ed ilta, quik kande il audabis li, ekiris sua tendo e dicitis a li :

-Pro quo vi vagez soli apud la navi, tra la kampejo, meze la deala nokto ? Quala necesajo tante granda koaktas vi agar tale ?

E la kavalriano Gereniana Nestôr respondis a lu :

-Laertiado, filiulo di Zevs, subtila Odissevs, ne iraceskez. Profunda desquieteso trublas l'Akhaiani. Voluntez sequar ni e ni vekigez singla ĉefo, en la skopo deliberar se oportas fugar o kombatar.

Ilu parolis tale, e la subtila Odissevs, riirinte adsub sua tendo, pozis brilanta ŝildo sur sua ŝultri

e retrovenis vers li. E li iris apud la Tydeido Diomèdès, e li vidis ilu exter sua tendo kun sua armi. E lua kompanuli dormis ĉirkaŭ lu, havante sua ŝildo sub la kapo. Lia lanci stekesis stacanta rekte, e la bronzo brilis quale la fulmino di Zevs. E la heroulo dormis anke, kushita sur la felo di sovaja bovulo, il havis splendida tapisoj sub sua kapo. Lore, la Gereniana kavalriano Nestôr, proximeskante a lu, pulsas ilu per pedo e parolis rude ad il :

-Staceskez, filiulo di Tydeus ! Pro quo tu dormas dum ca nokto ? Ka tu ne audas la Troiani en sua kampejo, sur la altaĵo, nefore de la navi ? Nemulta spaco separas ni de ili.

Tale il parolis, e Diomèdès, quik ekirante sua repozo, respondis ad il per ti alizita paroli :

-Tu ne indulgas tu suĉanta, ho oldulo. Ka la yuna filii dil Akhaiani ne povas irar ad omna lateri en la kampejo por vekigar singlu de la Reĵi ? Ho oldulo, tu esas vere nefatigebla.

E la kavalriano Gereniana Nestôr respondis a lu :

-Certe, ho amiko, omno quon tu dicitis esas tre sagaca. Me havas multanombra militisti e nereprochebla filiuli. Un de li povabus trairar la kampejo. Ma harda necesajo tormentas la Akhaiani ; la vivo o la morto dil Argiani esas sur la aristo dil espado. Venez do, e, se tu kompatas me,

nam tu esas plu yuna kam me,
vekigez l'ajila Aias e la filiulo di
Phyleus.

Ilu parolis tale e Diomèdès, kovrante
a su la shultri per la felo di granda
leono falva, prenis lanco, kuris por
vekigar amba reji e kunduktis ili.
Balde li omni arivis meze la gardisti,
di qui la chefi ne dormis e vigilis
armizita dum surveyar sorgoze.
Quale hundi qui gardas aktive
mutonini en la stablo, e qui, audante
feroca bestio ekirinte la boski sur la
monti, ululas kontre li meze la klami
dal pastori; same surveyis la
gardisti, e la dolca dormo ne abasis
lia palpebri dum ca trista nokto; ma
balde li regardis ye la latero dil
planajo, askoltante ka la Troiani
avanci. E la oldulo Nestôr, vidinte li,

joyis, e, gratulante ili, il dicis a li per
alizita paroli:

-Lo esas tale, kara filii, ke oportas
vigilar. La dormo ne sizez ulu de vi,
pro timo ke ni esez skopoplako por
l'enemikaro.

Parolinte tale, ilu transiris la fosato,
e la reji Argiana kunvokita che la
konsilantaro sequis ilu, e, kun li,
Mèrionès e la famoza filiulo di
Nestôr, advokata anke lu por
deliberar. Pos transirir la fosato, li
haltis en loko deube on vidis la
bataliagro, ibe ube la robusta
Hektôr, vinkinte la Argiani,
komencabis retretar quik kande la
nokto difuzabis sua tenebro. Ed
italoke li interdeliberis. E la
kavaliano Gereniana Nestôr parolis
tale kom la unesmo:

(Duro sequos)

Amuziba lektado pri Tîl' Strigospegul'

TILL STRIGOSPEGULO

La triadek-e-duesma rakonto

Dicas, quale Strigospegul' aktivigas la urbogardisti en Nuernberg, qui venas dop il adsur ponteto e falas aden l'aquo.

Strigospegul' esis habila en la friponeso. Kande il nun kun la kranio multe vagadis e tre trompabis la gehomi, lore il venis a Nuernberg ed ibe volis spensar sua pekunio, quan il aquirabis per la sanktajo. E kande il nun restabis ibe dum kelka tempo e vidinta omna cirkonstanci, lore il ne povis ignorar sua naturo. Anke ibe il devis facar friponajo. Ed il vidis ke la urbogardisti kurasizite dormis en granda barako postena sub la urbodomo. E Strigospegul' konoceskbis ibe en Nuernberg omna voyi e voyeti ed aparte la ponteto inter la porkinferieyi e la dometi. Tra ol dumnokte ne esas bona promenar. Nome kelka bona bubini, kande eli volis portar vino adheme, esis ibe molestata. Konseque Strigospegul' vartis kun sua friponajo, til ke la gehomi irabis a la lito e kande omno esis tranquila. Lore il ruptis tri planki di ta ponteto e forjetis oli aden l'aquo nomata Pegnitz. Ed il iris avan l'urbodomo e komencis maledikar e frapar per anciena tranchilo kontre la pavarro til ke la fairo spricis. Kande la gardisti audis ico, lore li quik staceskis e kuris dop ilu. Kande Strigospegul' audis ke li dopkuris ilu, lore il forkuris avan la gardisti e komencis fugar a la porkinferieyo, ed ibe la gardisti esis ankore dop ilu. Konseque il preske ne venis ante li a la dicita loko, ube il jetabis la planki, ed il aranjis, tam bone kam il povis, ke il transiris la ponteto. E kande il transirabis ol, lore lu vokis per lauta voco: « Ho,

ho, ube vi nun restas, vi poltrona maligni? » Kande la gardisti audis

ico, ili kuris rapidege a li, ne konjektante ula malignajo, kuris dop il, e singlu volis esar l'unesma. Konseque omni l'unu pos l'altru falis aden Pegnitz. E la truo dil ponteto esis tante streta, ke li dum falar omnaloke vundis sua boki. Konseque Strigospegul' vokis: « Ho, ho, kad vi ja ne plus kuras? » Morge plukurez dop me! Ita balneyon vi atingos ankore morge sat frue! Tu ne bezonas duime tam rapidege kurar, tu ja venus ankore sempre ye la justa tempo. » Konseque la unesmo falante ruptis a su la gambo, altru brakio, triesmo truizis sua kapo, tale ke nulu ekiris sen domajesar. Pos facir la friponajo, lore il ne volis restar longatempo en Nuernberg ed itere formigris. Nome ne plezus ad il, se on konocus il, la penso ke il povus flogesar. Nome ti di Nuernberg forsan ne konsiderus ko kom joko.

(Duro sequos)

LILI MARLEEN

« Vor Der Kaserne, Vor Dem Grossen Tor... »

Ol esas la kansono maxim emblemala dil Duesma Mondomilito, ed un de la skarsega kansoni esante transnaciona. Sendubite pro ke ol esas simpla e ke ol atingas lo esencala dum tempo kande 130 milion viri mobilizesas en militala servado : la amo, la departo por la fronto, la nostalgio dil paco, la timo dil morto...

(Eventuale, me devabus prefere prizentar ca artiklo che IDO-SALUTO ma me judikas ke ol anke fitas tote bone hie e nulo impedas la redakteri di IDO-SALUTO transprenar ol.)

TEXTO... DIL UNESMA MONDOMILITO - Hans Leip (1893-1983), skriptisto ed artisto di Hamburg, se on kredas lua memorlibro, redaktis la 35 versi qui kompozas la texto (grupigita en kin versaji sepa) dum la nokto de la 3ma til la 4ma di aprilo 1915. Ed il muzikifis por oli. Lore, kom yun aspiranto enkazernigita en Berlin, il jus informesas pri sua baldega departo por irar an la fronto dil Karpati. Lua texto vizas du mulieri quin il amoreskis. Marlene, granda e blonda flegistino, e Betty, legumvendistino, surnomizita Lili. Diveninta famoza, intertempe, pro sua romano *Godekes Knecht*, Leip publikigas en 1937 la texto dil kansono en kolekto di poemi, « La Mikra Orgeno dil portuo », dum esperar ke olua tonaleso nordal e maral seduktos la servi di Goebbels.

PLURA MUZIKI – Segun Leip ipsa, lua particiono ne esis tam valoroza kam la texto. Lo esas Bavariana muzikisto, Rudolf Zink (1910 – 1983) qua provizas per noti l'ensemble dil poemo di « La Mikra Orgeno dil portuo » danke l'instigo da kantistino che la Münchenana taverno Simplicissimus, Lale Andersen. Ma pro ke ol esas tro klasika, lua muziko ne sukcesas. Lo esas fine ula Norbert Frank (Schultze segun sua vera nomo), membro dil nazista partiso, qua improvizas la melodio sur piano dum nur kelka minuti, ye la 9ma di novembro 1938, lor, ilu dicis ke la apuda sinagogo brulis. Ilu propozas texto e muziko al operokantisto Jan Behrens. Ma la lirika stilo di Behrens ne esas konvenanta.

TRANSMISANTINO – Naskinta kom Liese-Lotte Bunnenberg proxim la portuo Bremerhaven, elta qua identigesos kun *Lili Marleen* havas stranja destino. Ca matro di tri filii, livas sua familio por vivar kom taverno-kantistino en Berlin en 1929. Elu kantas segun sinistrana ideologio : Brecht, Weil, Tucholsky...ed amoreskas Juda kompozisto ekmigrinta a Suisia, Rolf Liebermann, ilqua esas futura famozulo dil mondo muzikal. Ma Liese-Lotte volas prosperar profesionale mem enkadre dil nazismo. El valorigas lore sua « Aryana tipo », kredigas ke el esas Norvegiano (probable revante havar simila kariero ad olta dil Suediano Zarah Leander, granda stelino di ta epoko) ed elu adoptas nomo tre nordala : Lale Andersen. En 1939, el enregistras la texto da Leip kun la muziko da Schulze. Elua tavernala voco nevizante esar olta di granda

muzikistino fitas perfekte por ta verko. La genioz ideo carelate esas furnisar voco mulieral al paroli di soldato

LEUTNANTO QUA SAVAS FLARAR LO SUCESOZA – Produktita da

«Electrola», la disko – titulizita «*Kansono di sentinelo*» - obtenas eko negranda : 700 vendi, sis monati pos lua publikigo dum julio 1939. 'Electrola' vendas la yuri al Berlinana societo 'Apollo' qua, sentante la desintereso dil nacional-socialista propagando, esas preske pronta enterigar ca kansono. Lo esas yuna leutnanto dil Wehrmacht qua certigas olua famozeso. Pro ke il komisesas, dum aprilo 1941, pos la krulo di Yugoslavia, animar por la konto dil ministerio pri Exterlandana Aferi radiofonstaciono por soldati che la ondi di Radiofoneyo-

Belgrade, Karl-Heinz Reintgen (1915-1990) esas tre dotita por komercala strategio. Il facas reklamo en la fronto-jurnali por sua frequenco 473,3 Hz e difuzas dum du hori diale programo pri populara distrakto moderna. La aludita staciono prizegas la paro reprezentata da Lili-Lale e difuzas la kansono oftege (unesmafoye ye la 27ma o 28ma di aprilo 1941), til ke oficiro iraceskinta interdiktas ol. La staciono quik submersesas per letri di protesto dal soldati. Reintgen rezolvas lore finigar sua emiso singlavespere ye 22 kloki per la « *Kansono di sentinelo* ».

LA JUSTA FREQUENCO – La suceso esas marvelatra ed internaciona nam eventas ke Radiofoneyo-Belgrade povas kaptesar de Anglia til Irania e de Tunis til Riga. En sua diario datizita la 26ma di septembro 1941, Goebbels notas la grandega suceso di la « *Kansono di sentinelo* » e parolas pri co ad Hitler, remarkigante olua sentimental karaktero bone fitante kun la konfuzigo travivita dal soldati en Soviet Uniono. E, fakte, lo esas an la Rusa fronto ke la kansono esas kantetata e difuzesas per omna moyeni posibla : kantar ol od askoltar ol establisas ponto inter la fronto e la *Heimat* (1), aquiras dimensiono existala e divenas singladia rituaro. Ula soldato «Waffen-SS» parolas mem pri « vespero-prego ». Radiofoneyo-Belgrade recevas 3000 til 4000 letri singladie, olqui aludas NUR LA kansono quan sua askoltanti nomizas nun *Lili Marleen*. Lale Andersen ne cesas havar artala turi sucesoza ed astonesas ke elua ritornelo havas plu bona rezultaji kam le du unesma ye la « hit-parade » di ta epoko : « *Parolez a me pri amoro* » da Lucienne Boyer e « *Me vartos* » da Tino Rossi. Tamen dum la duesma parto dil milito, Goebbels « qua ne odias ca kansono » sorgos por ke ol esez min multe pleata, pro ke il opinionas ke ol ne adaptesas a la necesa hardigo dil menti en la perspektivo di la « totala milito ».

SUCESO INTERNACIONA – *Lili Marleen* transiras a la federita partiso, danke la soldati dil 8ma armeo Britanian en Libia. John Steinbeck, milit-korespondanto en Tunizia, audas ol kantetar ne da « *Tommies* » (Britaniana komatanti) ma da « *GI* »-i (Usana komatanti). « *Ito es la unika kontributo (utila) al mondo quan la nazismo adportis* », ilu skribas. La Britaniana guvernerio esas embarasata : kad oportas interdiktar o rekuperar ca kansono ? Tandem *Lili*

kantesos dum l'autuno di 1942 da Anne Shelton, pose da la famozega Vera Lynn, ma kun nova paroli e kelke modifikata muziko en la skopo celar olua origino. En Usa, Marlene Dietrich, kaptas ol quale ol esas dum l'autuno di 1943 e, danke sua artala turi an la fronto, certigas ad ol tanta suceso ke, por omna askoltanti, la Marlene aludita es Marlene Dietrich, kom unika kreantino di ca muzikala suceso. La rekuperado atingas sua kolmo per filmo di propagando Britanian filmifita en 1944 : « *The true story of Lili Marlene* (sic) ». *Lili Marleen* divenas tale kansono di qua la origino esas la popul-medii kontre-nazista e Lale Andersen transformita a Suediana rezistantino, esabus mortinta en koncentreyo (el transpasos reale en Wien en la yaro 1972ma). Lili Marlene segun la komenturo di ta filmo « *sendesis al dezerto e kaptesis dal 8ma armeo. Lore el divenis ulu altra e marchas kun la liberigo-armei vers la kordio di Europa* ».

PS – To quo ne skribesas en ta artiklo dil revuo « *Guerres & Histoire* » (Militi ed Historio) esas ke la maxim bona kantanto di la dicita kansono esis Francino nomizita Suzy Solidor. El esis profesionala kantistino ed havis grava voco tote apta por ol, plu bona kam la tro sukritzita Lale Andersen o kam Marlene Dietrich qua esis aktorino ma ne kantistino. Se Suzy kantabus en la Germana, ico esabus perfekta. Ol kantesis anke plu tarde da viro Franca Jean-Claude Pascal, ma ta kanto, segun la stilo dil yari 1960ma e tro poke militistal esis tre infra ad olta kantata dal mulieri preirinta il.

(1)-Heimat : patrio, hemala lando.

APOSTATESKO

Segun nia dicionario (KGD), ta qua abandonas sua religio esas apostato. En mea matralo idiomato, qua posedas la sama vorto, apostato esas ulu qua abandonas sua religio o sua ideologio. Do, ico esas la sama vorto. E ca vorto « apostato » ne expozas a polemiko quale lo esas la kazo por « kabeigo » o « tejonesko » quin certa Idisti volas uzar, ma ca vortachi esas en la realeso nur slangajo. Tamen la problemo existas ed esas, de longa tempo, Idisti qui apostateskis o mem ankore apostateskas. Ico ne esas tre grava kande parolesas pri nestabila homi qui transiras de un ad altra interlinguo, ma la situaciono esas tote diferanta kande la koncernata persono esas eminentulo e tre importanta persono di nia movimento. Ed esas precize la kazo di Gonçalo Neves qua anuncis recentamente ke il renuncas praktikal Ido sen explikar klare la motiv(o)(i) di

sua abandono. Ka nia komuna linguo cesis subite
plezar ad ilu ? Ni savas nulo. Il sendis, tamen, adia
poemeto quan me riproduktas sube. Me ekspresas,
nihilominus*, la deziro ke lua departo de nia rangi
ne esos definitiva.

Adia poemo da Gonçalo Neves

Adio amiki !

Sikeskis la rivero.

Klimato-ĉanĵo.

Ma duras dursto.

Me serchez altra fonto.

Ube ? Nul savo.

Adio, amiki !

Esis bel aventuro

E bon instanti.

Standez tre bone,

Nun ed anke future.

Omno prosperez.

E via skopi

atingesez pacoze

e tolereme.

Adio, amiki !

Nun tacez mea lango

En via grupi

(Adio-verketo da Gonçalo Neves)

LA FORMIKO – *Ni interhelpez* - Me vidis formiketo irante a diversa loki por
trovar ulo. Survoye lu renkontris aveno-grano quan lu volis forportar ; ma

quale agar ? Ol esas tante grosa e lu esas tante febla ? – Lore lu acensis sur stono, de la altaĵo di qua lu regardas la ruro quale de la altaĵo di turmo. Fine, lu vidas du ek lua kompani qui pasas proxime, e lu kuras vers li. Lu fricionas sua nazo a lia nazi por dicar a li ; « Venez quik kun me ; esas hike ulo delicoza ! » - La tri formiki precipitas su vers la aveno-grano e sizas ol. – To quon un ne povis agar, agesas facile da le tri, e li forportas senpene la kargajo diveninta lejera por li. – Yuneti imitez la laborema formiki, e, quale li, interhelpez vi.

Texteto da J-M. Guyau (1895)

L'ADOLECANTINO DE GRANDMARSHO

Da Selma Lagerlöf (tradukita da J. Lundborg)

Rezumo di lo preirinta : Yunino entreprezas proceso kontre viro qua seduktis elu ed abandonis el kom matro di ilua filio. La dicita viro esas nepovra e povus helpar elu pekuniale por edukar la infanto. Ma prefere kam konfesar sua kulpo il esas pronta facar falsa juro.

Til nun el ne povis kredar, ke lo darfas eventor. Ma nun el sizesas de la certeso, ke lo eventos en proxima instanto. Hororo plu klemanta kam irga altra, quan el sentis antee sizas el. El stacas tote petrigita. El mem ne ploras. La okuli esas senmova en elua kapo. Esas do ilua intenco atraktar a su eterna damno.

Advere el komprenas, ke il volas jurante liberigar su pro lua spoza. Or mem se naskus deskonkordo inter li, lu pro to ne devus riskar la beateso di sua anmo. Existas nulo tante hororiganta kam falsa juro. Esas ulo misterioza pri ta peko. Existas nula graco o pardono pri ol. La pordegi dil inferno apertas su spontane, kande la nomo di false jurinto nomesas.

Se el nun elevus sua regardi adsupre, el timus vidar lua vizajo stampizita per la marko dil damno kom signo dil iraco di Deo.

Dum ke el ecitas su sempre plue, la judiciisto instruktas l'akuzato, quale il devas pozar la fingri sur la biblo. Pose il serchas la juroformulo en la protokolo.

Kande el vidas, ke il pozas la fingri sur la libro, el avancas per un plusa pazo, e semblas, ke el volas extensar su adsuper la tablo ed eskartar ilua manuo. Ma ankore lasta espero retenas el. El kredas, ke il en la lasta instanto cedos.

La judiciisto trovas la serchita pagino en la protokolo e komencas laute e klare prelektar la juro. Lore il facas pauzo, por ke l'akuzato repetez lua vorti. E vere il facas lo, ma misdicas, e la judiciisto mustas itere komencar.

Nun nula traco di espero restas por el. Nun el savas, ke il intencas jurar false. El tordas desespere sua manui. Esas ya pro el, esas el, qua akuzis il !

Or el indijis laboro, el hungris e frostis. L'infanto esas mortonta. A qua altru el devis turnar su por obtenar helpo ? El ne kredis, ke il volus facar tante hororigiva peko.

La judiciisto itere komencis prelektar la juro. Pos kelka instanti l'ago esas facita, ago de qua ne existas ula retro, qua nultempe povos expiacesar, qua nultempe povos efacesar.

Kande l'akuzito komencas repeter la jurala vorti, el precipitas su ad il, depulsas lua manuo e sizas la biblo.

Esas la hororo, qua fine donis ad el kurajo. Il ne darfas domajar sua anmo.

La ushero quik adhastas por retroprenar la biblo ed impozas ad el ordino. El sentas multa pavoro pri omno quo apartenas al tribunalo, ed el esas certa, ke elua konduto enkarcerigos el. Ma el ne lasas la biblo. Il ne darfas jurar, irge quante to kustos. Anke la juronto esforcas prenar de el la libro, ma el ne cedas. « Tu ne darfas jurar » ! el klamas. « Tu ne darfas » !

To quo eventas, vekigas kompreneble grandega astoneso. La tribunala publiko presas su vers la tribunal tablo, la skabini staceskas, la protokolisto springas kun l'inkuyo en la manuo, por ke ol ne renversesez.

Lore la judiciisto kun lauta ed iracoza voco klamas : 'Kalmeskez » ! Omni restas stacante senmova. « Quo mankas a tu ? Lasez la biblo » ! lu imperas per la sama akra, severa voco.

Pos ke elua angoro per desesperoz ago descharjabis su, elua klemo diminutis tante, ke el povas responder. « Il ne darfas jurar ! »

« Tacez, pozez retro la libro » ! la judiciisto imperas.

Tamen, el ne obedias, ma ferme tenas ol per la du manui. « Il ne darfas jurar » ! el klamas kun nebridagita impetuo.

« Kad esas tote necesa, ke tu ganos la proceso » ? la judiciisto questionas kun sempre plu akra voco.

« Me volas retraktar la proceso », el respondas kun lauta e penetranta voco. « Me ne volas koaktar il jurar ».

« Pro quo tu klamegas ? Ka tu perdis l'intelekto » ? la judiciisto questionas.

El forte aspiras ed esforcas kalmeskar. La judiciisto forsan kredas, ke el divenis dementa, se el ne povas enunciar sua opiniono en tranquila maniero. El esforcas dominacar la voco, e cafoye el sucesas. El parolas lente, serioze e klare, dum ke el regardas la judiciisto : « Me retraktas la proceso. Il esas la patro dil infanto. Me ankore amoras il. Me ne volas ke il juros false ».

El stacis rekta e decidema e duris regardar l'aspera vizajo dil judiciisto. Sidante kun la du manui apogita sur la tablochanto ca longe regardis el. Dume eventis granda chanjo pri il. Lo laxa e deskontenta en lua traito desapariss, e la granda vizajo divenis bela pro ilua emoco. « Yen », il pensas, « tala la homi esas. Me ne despittez pro li, existas ya multa amo e pieso che mem la maxim humili ».

Subite il sentas, ke ilua okuli pleneskas per lakrimi, e lore il tresayas, preske shamoza, e regardas rapide cirkum su, e vidas, ke la notario, la komisario e la longa serio de skabini, inklinita adavan, regardas l'adolecantino, qua stacas avan la tablo kun la biblo presita a su.

(Duro sequos)

SHIVA E PARVATI

La yari pasis e Parvati divenis bela puerino. Parvati, mea filiino, tu mustas pensar pri mariajo nun. Ho, matro ! 	Dum ica vespero ... Tempo urjegas ke ni trovez spoza por Parvati. Me savas,ma me ne sucesas trovar ulu, digna de el.
Himayat tenere afekcionis sua filiino e nulu semblis sat bela por el. Me nur donos mea valorozega filiino ad ulu qua komplete meritos el. 	Uldie la sajulo Narada venis vizitar Himayat Naranaya ! Naranaya ! Parvati, venez quik ! Yes, patro, me venas

Kande Parvati rivenabis ad sua amikini ...

Tua filiino destinesas ad nulu altra kam la potenca Shiva ipsa.

Quale adproximeskar advers Shiva ? E se il ne askoltos me ? Il ne regardis ula muliero depos la desinkarnesko di Sati.

Forsan ne valoras la peno tormentar me nun. La predicaji da Naranda sempre efektivesas. Ni vidos !

KELKA MAXIM RECENTA INFORMAJI PRI LA IDO-MOVEMENTO

Internaciona Ido-renkontro 2024 en la Hispana chefurbo Madrid

L'Internaciona Ido-renkontro 2024 aranjeta dil Hispana Ido-Societo eventos inter jovdio, la 22ma di agosto e sundio, la 25ma di agosto 2024 en la chefurbo di Hispania Madrid.

Pordego di Alcalá

Fonteno di Las Cibeles

Egiptiana Templo di Debod

Strado Gran Via

Pikturo Gernika da Pablo Picasso

Placo Mayor

Madrid vartas tu!

Muzeo El Prado

Plusa informi esos publikata tam balde kam disponebla.

Ido-Saluto 1/2024 editesis e transsendesis

Saturdio 2024-03-09: Ido-Saluto! edituro 1/2024, la revuo dil Germana Ido-Societo editesis e transsendesis a la membri di GIS ed abonanti.
La kontenajo di Ido-Saluto! 1/2024 trovesas [hike](#).

LANDALA REPRESENTANTI DIL ULI

Anglia : David Weston, dgweston@amserve.com

Luxemburgia : SteveWalsch, spw_@mac.com

Brazilia : Geraldo Bosch Junior, gbozjr@yahoo.com.br

Estonia : Anvarzhon Zhurajev, barcodex@gmail.com

Francia : Loïc Landais, loic.landais@wanadoo.fr

Germania : vakanta

Hispania : Antonio Martinez Rubio, hispanahirundo@yahoo.com.es

Mexikia : José Cossio Ramirez, jlcossio@yahoo.com.mx

Nederlando : Hans Stuijbergen, ido.info@hetnet.nl

Polonia : Vlado Yakovenko, polido@interia.pl

Rusia : Konstantin Yegupov, yk4ever@gmail.com

Suedia : Kjell H. Randehed, hedrande@hotmail.com

USA : Jerry Muelver, jmuelver@idomondo.org

Oficala situi dil ULI : www.ido.li

<https://www.facebook.com/pages/Uniono-por-la-Linguo-Internaciona-Ido/137039776318962>

ULI-kontakto : sekretario@uli-ido.ovh

ULI membreso : 5 euri po yaro (inkluzas PDF-versiono di Progreso)

(nericha landi : 3 euri, inkluzas elektronika versiono di Progreso)

Progreso-abono : 10 euri (papera versiono)

ULI sempre povas promocar reprezentanti en plusa landi. Reprezentanti - esez membri dil ULI. Sustenez Ido, sustenez la ULI ! Divenez membro dil ULI !

LANDALA PAGINI, FORUMI OD E-POSTAL ADRESI

Brazilia : <https://sites.google.com/site/ldobrazilia/>

Britania : www.idolinguo.org.uk

Francia : <http://www.ido-france.ovh/>

Germania : <https://www.facebook.com/groups/130100070372986/>

Hispania : <https://www.facebook.com/IDO-Societo-Hispana-170226093384921/?fref=ts>

Korea : <http://vagnkarlsson.blogspot.kr/2014/04/ido-l-koreana-kurso-pri-idala-gramatiko.html>

Italia : <http://www.europa.idolinguo.com/Italia/>

Rumania : <https://www.facebook.com/pages/Ido-Linguo/160592427297509>

Suedia: <https://www.facebook.com.com/groups/1407433812605370/>

<http://www.ido-sverige.se/>

KLASIKAJO

Ica libro prizentas l'antologio dil revui "Letro Internaciona" e "Kuriero Internaciona". La lasta revuo remplasis l'unisma. Amba revui esis redaktita tote en l'auxiliara linguo Ido da Jean Martignon, Francia.

Interesiva loko por nova verki literatural en Ido esas la pagino : <http://www.ido.li/>

BLOGI

Listo segun alfabetala ordino :

Alciono

<http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez

<http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld

[http:// www.ipernity.com/home/bebson](http://www.ipernity.com/home/bebson)

Jean Martignon

<http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio

<http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Mucina

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw80gmh>

Parolez Ido

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt

<http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna

<http://lingletr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra ldisti redaktas blogo, li voluntez informar me pri co, por ke me publikigez la retala adreso di lia blogo.

REVUI e LIBRI

Altra revueti kam PROGRESO esas la la revueto dil Germana Ido-Societo nome IDO-SALUTO, ed anke la buletino ADAVANE! di la HISPAN IDO-SOCIETO, sendita gratuite da nia samideano José Maria Rodriguez

Ultre lo, on povas lektar interretala edituri di PROGRESO che :

<http://www.kuriero.internaciona.ido.li>.

La ULI havas anke reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas trovesar ye la suba adreso :

<<http://www.literaturo.ido.li/>>

VIDEO-KONFERO : Por vidar ed askoltar ldisti singlasemane :

<https://meet.jit.si/Konferoporldistaro>

KONTENAJO

Vorto dal redaktero.....	02
Listo de utila vorti.....	03
Ivain o la kavaliero kun leono.....	09
Nekrologo.....	11
Konciza historio pri Figeac.....	12
Kelka aktualaji di nia movimento.....	13
Misterioza popolo la « Cagot »-i.....	14
Bizara repasto.....	17
HISTORIO - Ramon Mercader la fanatikulo qua ocidis Trocki	18
Ka spacala Chernobil ?.....	20
Tao-Te-King.....	22
Sioro Vento e Siorino Pluvo.....	23
Nia poeziala angulo.....	25
L'Iliado da Homeros.....	26
Till Strigospegulo.....	28
Lili Marleen.....	29
Apostatesko.....	32
L'Adolecantino de Grandmarsho.....	34
Shiva e Parvati (tradukita da Robert Pontnau).....	36
Informi diversa.....	38

